

MØTEBOK

Høyring - etablering av tvisteløysingsmekanisme for tvistar mellom stat og kommune

Utval sak	Utval	Møtedato
21/16	Formannskapet	21.04.2016

Bakgrunn:

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har sendt ut etablering av tvisteløysingsmekanisme for rettslege tvistar mellom stat og kommune osv. på høyring med frist 27. april. For å sikra at kommunen gjev uttale i tide, gjev formannskapet uttalen.

Alle dokumenta i høyringssaka er å finna via www.regjeringen.no/id2471706/. Her ligg og KS sin uttale.

Høyringa gjeld framlegg til endringar i tvistelova, forvaltningslova og nokre andre lovar. I høyringsnotatet foreslår departementet at kommunar får høve til å reisa sak for domstolane mot staten i nærare bestemte rettslege tvistar. Departementet foreslår òg å avgrensa statleg klageinstans sitt høve til å overprøva kommunane sin utøving av det frie skjønn.

KS har gjeve ei uttale til høyringa, der organisasjonen støttar dei fleste framlegga frå regjeringa:

«KS støtter regjeringens forslag om at kommuner skal ha adgang til å saksøke staten for de alminnelige domstolene i rettslige tvister mellom stat og kommune. KS er enig i at det er behov for å beskytte innbyggerne ved mottakelse av visse velferdstjenester fra å bli inndratt i rettslige tvister mellom stat og kommune, men foreslår en noe annen rettslig innretning av unntaket.

KS er positiv til forslaget om å begrense statlige klageorganers adgang til å overprøve kommunens frie skjønn, og til at det foreslås en særlig begrunnelsesplikt for å fravike kommunens skjønn.»

Norske kommunar har i dag høve til å reisa sak mot staten i privatrettslege saker, men ikkje til domstolsprøving av saker der kommunen opptrer som offentleg mynde. Dette vil til dømes gjelde saker der ein kommune har gjort eit vedtak som så blir endra av staten etter klagehandsaming. Kommunal- og moderniseringsdepartementet ønskjer å gje kommunane høve til ei slik prøving av statlege vedtak.

Rådmannen er positiv til dette lovframlegget, som vil styrka kommunar sitt høve til å vinna fram med sine interesser høvesvis statlege organ. Ulikskapen i vurderingar frå ulike statlege organ (til dømes ulike fylkesmenn) i like saker gjer at det er naudsynt å ha høve til rettsleg prøving av desse organa sine vedtak.

Departementet ønskjer å innføra eit forbod mot omgjerung av vedtak etter rettssak for einskildvedtak etter opplæringslova, pasient- og brukarrettigheitslova, helse- og omsorgstenestelova og nokre vedtak etter sosialtenestelova (stønad om livsopphald, midlertidig bustadtilbod og kvalifiseringsstønad). Grunngevinga for dette unntaket er at når ein innbyggjar fyrst har fått ei grunnleggjande velferdsteneste, vil det vera uheldig dersom vedtaket blir omgjort til ugunst for personen på bakgrunn av ein dom.

Rådmannen støttar KS i at dette omsynet kan stettast gjennom eit krav om å setja i verk vedtak sjølv om kommunen går til sak om vedtaket. KS skriv vidare:

«Dersom domstolene gir kommunene medhold, og kommer til at vedtaket er ugyldig, må kommunene etter KS's oppfatning ha adgang til å omgjøre vedtaket for fremtiden der vedtakets innhold legger til rette for dette. Kommunen vil imidlertid også kunne velge å avvente omgjøring blant annet som følge av at vedtaket uansett løper ut for eksempel som følge av tidsbegrensning i vedtaket. Det må imidlertid bero på kommunens frie skjønn. Det vil her være nødvendig med lovendring slik at det blir kommunen, og ikke statlig klageorgan som traff klagevedtaket, som gis kompetanse til å treffe omgjøringsvedtak ved en eventuell domstolsavgjørelse i kommunens favør. Dette omgjøringsvedtaket vil også kunne påklages.»

Departementet ønskjer heller ikkje at kommunane skal ha høve til å koma med krav om erstatning i tilsvarande saker som førre avsnitt. Dette er etter rådmannen sitt syn sjølvmotseiande. Dersom kommunen vinn fram i retten, men ikkje har lov til å gjera om vedtaket i tråd med rettsvurderinga, må det vera høve til å krevja kostnadane ved vedtaket dekkja av staten.

Kommunane kan i dag ikkje prøva motsegn etter plan- og bygningslova § 5-5 for retten. Departementet kjem med to ulike framlegg, der framlegg A er at kommunane kan prøva følgjande:

- Om motsegna gjeld tilhøve som det tidlegare har blitt fremja motsegn mot, jf. fyrste ledd fyrste setning
- Om motsegna gjeld tilhøve som det kunne ha blitt fremja motsegn mot tidlegare, jf. fyrste ledd andre setning
- Om retten til å fremja motsegn er falt bort på grunn av manglande deltaking, jf. tredje ledd.

Framlegg B er at kommunane skal kunne prøva alle sider av motsegna, òg dei som er meir faglege eller politiske. Rådmannen meiner framlegget ikkje vil ha praktisk verknad om ikkje kommunane kan få prøvd statsorganet sine vurderingar av om saka «... *er av nasjonal eller vesentleg regional betydning, eller av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde*», jf. § 5-5 fyrste ledd. Det er desse spørsmåla som det er knytt største usemje om mellom stat og kommune.

Departementet ønskjer i tillegg å auka krava for at statsorgan skal kunna overprøva kommunen sitt frie skjønn, gjennom to tillegg til forvaltningslova § 34 andre ledd:

«Tas klagen under behandling, kan klageinstansen prøve alle sider av saken og herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Den skal vurdere de synspunkter som klageren kommer med, og kan også ta opp forhold som ikkje er berørt av ham. Der statlige organ er klageinstans for vedtak truffet av en kommune eller fylkeskommune, skal klageinstansen legge stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyre ved prøving av det frie skjønn. *Vurderingen etter tredje punktum skal fremgå av vedtaket*».

Det statlege organet skal altså leggja stor vekt på omsynet til kommunen sitt frie skjønn, og skal ha plikt til å grunngje vedtaket. KS er positiv til framlegget, men meiner det ikkje går langt nok. Organisasjonen meiner staten skal regulera dei kommunale vedtaka gjennom lov, og ikkje ha høve til å overprøva vedtak gjort av kommunane. Rådmannen meiner framlegget om auka krav før overprøving av kommunale vedtak vil vera ein vesentleg betring av situasjonen, og rår til at Fitjar kommune går inn for endringane.

Framlegg til vedtak:

Fitjar kommune er grunnleggjande positiv til framlegga i høyringsnotatet, og støttar i hovudsak KS sin høyringsuttale i saka.

Fitjar kommune meiner lovframlegget vil styrka kommunar sitt høve til å vinna fram i interessekonfliktar høvesvis statlege organ. Ulikskapen i vurderingar frå ulike statlege organ (til dømes ulike fylkesmenn) i like saker gjer at det er naudsynt å ha høve til rettsleg prøving av desse organa sine vedtak.

Eit spørsmål er om det skal opprettast særskilde organ eller om rettsapparatet skal nyttast. Fitjar kommune meiner at rettsapparatet skal nyttast for desse sakene. Fitjar kommune er positiv til framlegget om endringar i forvaltningslova § 34, som vil styrkja det kommunale frie skjønn.

Ein ønskjer i tillegg å gje ein nærare uttale til nokre spørsmål:

- Kapittel 3.9.2: Fitjar kommune støttar KS si løysing for å sikra omsynet til føreseielege velferdstenester for innbyggjarane.
- Kapittel 3.10: Departementet sitt framlegg er etter Fitjar kommune sitt syn sjølvmotseiande. Dersom kommunen vinn fram i retten, men ikkje har lov til å gjera om vedtaket i tråd med rettsvurderinga, må det vera høve til å krevja kostnadane ved vedtaket dekkja av staten.
- Kapittel 4.4: Fitjar kommune støttar framlegg B, og meiner endringane fyrst vil ha praktisk verknad om kommunane kan få prøvd statsorganet sine vurderingar av om saka «... er av nasjonal eller vesentleg regional betydning, eller av andre grunner er av vesentlig betydning for vedkommende organs saksområde», jf. § 5-5 fyrste ledd. Det er desse spørsmåla det er knytt største usemje om mellom stat og kommune.

Behandling i Formannskapet - 21.04.2016:

Ass. rådmann Andreas Moe Larsen orienterte om bakgrunn for saka.

Vedtak: (Samrøystes)

Som framlegg.

Atle Tornes
Rådmann